

Lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä

Jenni Käyhkö, Heidi Lönnqvist & Heidi Oksanen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä

Käyhkö, Lönnqvist & Oksanen

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö

Joulukuu 2024

Jenni Käyhkö, Heidi Lönnqvist, Heidi Oksanen

Lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä

Vuosi

2024

Sivumäärä

38

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä ja tavoitteena oli lisätä tietoa kouluvalmentajan työn merkityksestä oppilaille ja heidän hyvinvointiinsa. Työelämän yhteistyökumppanina toimi noin 1000 oppilaan yhtenäiskoulu. Opinnäytetyön tietoperustassa tarkasteltiin lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kouluvalmentajantyötä. Lisäksi tietoperustassa tarkasteltiin koulua yleisesti ja siellä toimivia muita opiskeluhuollon henkilöitä.

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Aineisto kerättiin puolistrukturoitujen laadullisten kyselyiden ja strukturoidun sähköisen kyselylomakkeen avulla. Puolistrukturoituihin kyselyihin vastasi kouluvalmentaja ja hänen sijaisenaan vuoden toiminut henkilö sekä kolme koulun entistä oppilasta, jotka olivat osallistuneet kouluvalmentajan järjestämään toimintaan. Suljetun sähköisen kyselyn avulla kartoitettiin koulun nykyisten oppilaiden mielipidettä kouluvalmentajan työstä. Aineisto analysoitiin käytämällä aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä.

Tulosten mukaan kouluvalmentajan työtä pidetään oppilaiden keskuudessa tärkeänä ja suurimmalla osalla oli hänestä positiivinen kokemus. Useampi oppilas oli kuitenkin myös sitä mieltä, että kouluvalmentajan persoonalla ja asenteella on väliä. Myös kouluvalmentajien omat kokemukset työstään ovat positiivisia. He kokevat työn tärkeäksi ja ovat tyytyväisiä siihen, että pystyvät vaikuttamaan nuorten elämään. Työ koetaan monipuoliseksi, siinä tarvitaan joustavuutta nopeasti muuttuviin tilanteisiin, sekä kykyä olla aidosti läsnä. Yhteistyö eri tahojen kanssa ja itsensä jatkuva kehittäminen ovat tärkeitä, jotta voidaan vastata oppilaiden moninaiisiin haasteisiin. Työelämäkumppanin antaman palautteen mukaan opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kouluvalmentajan työn resurssien ja tehtävien tarkentamisessa sekä perustelemaan uusien kouluvalmentajien palkkaamisen tarpeellisuutta.

Asiasanat: kouluvalmentaja, kouluvalmentajan työ, lasten ja nuorten hyvinvointi, kokemukset

Jenni Käyhkö, Heidi Lönnqvist, Heidi Oksanen

Children, Young People and School Coaches' Experiences of School Coaching

Year

2024

Pages

38

The purpose of this Bachelor's thesis was to determine students' and school coaches' experiences of the school coach's role, aiming to increase understanding of its impact on students' well-being. The work-life partner for this thesis was a comprehensive school with about 1,000 students. The theoretical background covered children's and youth well-being, school coaching, the school environment, and other student welfare personnel.

A qualitative research method was used in this thesis. The data were collected through semi-structured qualitative survey and a structured online survey. The semi-structured survey involved two school coaches and three former students. An online survey with closed-ended questions was used to gather the opinions of current students. The data were analyzed using inductive content analysis.

According to the results, the role of the school coach was considered important by students, most of whom reported positive experiences, noting that the coach's personality and attitude mattered. The school coaches themselves had positive experiences regarding their work. They viewed the job as meaningful and were satisfied that they could make a difference in young people's lives. The work was seen as diverse, requiring flexibility in rapidly changing situations and the ability to be genuinely present. Collaboration with other organizations and continuous self-development were considered essential to meet the diverse challenges faced by students. According to the feedback provided by the working life partner, the results of the thesis can be used to refine the resources and tasks of school coaches and to justify the necessity of hiring new school coaches.

Keywords: school coach, school coaching, well-being of children and youth, experiences

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	7
3	Lapset ja nuoret sekä heidän hyvinvointinsa	7
3.1	Lasten ja nuorten hyvinvointi	8
4	Kouluvalmentajien rooli ja monialaisen yhteistyön merkitys	9
4.1	Kouluvalmentajien monialainen yhteistyö	10
5	Koulu ja opiskeluhoolto	11
5.1	Opiskeluhoolto.....	12
5.2	Kouluissa tehtävä sosiaalityö.....	13
6	Opinnäytetyön toteutus	14
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä tutkimuskysymykset	14
6.2	Opinnäytetyön aineistonkeruu ja menetelmät	14
6.3	Aineiston analysointi	15
6.4	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	16
7	Tulokset.....	17
7.1	Millaisia kokemuksia lapsilla ja nuorilla on kouluvalmentajan työstä?	17
7.1.1	Oppilaiden puolistrukturoitu laadullinen kysely.....	18
7.1.2	Oppilaiden strukturoitu sähköinen kysely	19
7.2	Kouluvalmentajien puolistrukturoitu laadullinen kysely.....	23
8	Johtopäätökset	25
8.1	Oppilaiden kokemukset kouluvalmentajasta	26
8.2	Kouluvalmentajien kokemukset työstään	26
9	Pohdinta	27
	Lähteet	31
	Kuvat.....	33
	Taulukot.....	33
	Liitteet	34

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä ja tavoitteena oli lisätä tietoa kouluvalmentajan työn merkityksestä oppilaisiin ja heidän hyvinvointiinsa. Mennyt korona aika on lisännyt eriarvoisuutta lasten ja nuorten keskuudessa ja vaarantanut monin tavoin lasten ja nuorten suotuisan kehityksen. Koronakriisi loi lapsille ja nuorille turvattomuutta, epävarmuutta ja ahdistusta. Se lisäsi myös niiden lasten ja nuorten oireilua, jotka kärsivät jo ennestään mielenterveyden ja arjen haasteista. Koronakriisin aikaan monia palveluita supistettiin ja siirrettiin etäpalveluiksi, mikä vaikutti palveluiden laadukkuuteen ja sitä kautta lasten ja nuorten hyvinvointiin. (Valtioneuvoston julkaisuja 2021, 14-16.) Vaikka yhteiskunta on alkanut toipua menneistä korona vuosista, niin sen vaikutukset näkyvät lapsissa ja nuorissa yhä tänäkin päivänä.

Arviolta 2-3 prosenttia Suomen yläkoululaisista, eli vähintään 4000 oppilasta, on tilanteessa, jossa heidän poissaolonsa vaikeuttavat koulunkäyntiä siinä määrin, että koulujen on tehtävä heille erityisiä järjestelyjä. Näitä koulunkäyntivaikeuksia kohdataan jokaisessa Suomen maakunnassa, ja koulut kokevat tilanteen yleisesti haastavaksi. Noin 45 prosentilla näistä oppilasta poissaolo-ongelmat ovat jatkuneet koko yläkouluajan. (Opetushallitus 2024d.) Kouluun kiinnittymisellä on tärkeä rooli, kun mietitään nuorten kasvavia poissaoloja. Koulu on lapsille ja nuorille tärkeä kasvu- ja kehitysympäristö, jossa vietetään vähintään kaksitoista vuotta oppien erilaisia taitoja, jotka ovat tärkeitä psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Kun oppilas tulee kouluun säännöllisesti ja positiivisin mielin, hänellä on ystäviä ja hän tulee toimeen opettajien kanssa, sekä lähtee koulusta päivän jälkeen tyytyväisenä kotiin, voidaan sanoa, että hän on hyvin kouluun kiinnittynyt. Mutta, jos oppilas myöhästelee, on yksinäinen tai häntä kiusataan tai hänellä on haasteita hyvinvoinnin kanssa, niin kouluun kiinnittyminen on yleensä heikkoa ja poissaoloja tulee enemmän. (Virtanen & Pelkonen 2023.)

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa nimenomaan lasten ja nuorten kasvavasta huonovointisuudesta ja siitä mitä keinoja kouluilla on vaikuttaa asiaan. Lisäksi tekijöitä kiinnosti Sitko -hankkeen myötä vuonna 2021-2023 syntynyt uusi oppilashuoltoon tukeva työnimike kouluvalmentaja. Opinnäytetyössä haluttiin perehtyä siihen, miten kouluvalmentajat pystyvät vaikuttamaan oppilaiden hyvinvointiin ja kouluun kiinnittymiseen sekä miten oppilaat kokevat kouluvalmentajan roolin koulussa.

Kouluvalmentajan työ tarjoaa joustavan ja oppilaita kokonaisvaltaisesti kohtaavan lähestymistavan. Kouluvalmentaja toimii helposti lähestyttävänä aikuisena, joka on erityisesti omistautunut oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimismotivaation tukemiseen, ilman varsinaisia opetusvelvoitteita. Hänellä on mahdollisuus tavata oppilaita koulupäivän aikana, luoden tilaisuuksia

avoimelle keskustelulle, tuelle ja koulunkäynnin mahdollisille haasteille. Kouluvalmentaja toimii myös linkkinä koulun, kodin ja ulkopuolisten toimijoiden välillä, mikä mahdollistaa laajan ja moniammatillisen tuen oppilaille. Tämän työn merkitys näkyy erityisesti syrjäytymisen ehkäisemisessä ja koulu yhteisöön kuulumisen kokemuksen vahvistamisessa, mikä on keskeistä oppilaiden tulevaisuuden kannalta.

Opinnäytetyössä käydään läpi ensin työelämäkumppani ja keskeiset käsitteet tietoperustan avulla. Sen jälkeen tulee opinnäytetyön toteutus kaikkine vaiheineen sekä opinnäytetyön tulokset. Lopuksi on pohdinta osio, jossa käydään läpi tuloksia syvällisemmin ja opinnäytetyön aikana heränneitä ajatuksia.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyössämme työelämäkumppanina toimi Uudellamaalla sijaitseva yhtenäiskoulu, joka perustettiin vuonna 2015. Yhtenäiskoulussa toimii myös esiopetus ryhmiä sekä lukio. Tässä koulukeskuksessa on noin 1000 oppilasta ja opiskelijaa, jotka jakautuvat seuraavasti: esiopetuksessa ja alakoulussa on 472 oppilasta, yläkoulussa 452 oppilasta ja lukiossa 101 opiskelijaa. Henkilökuntaa yhtenäiskoululla on lähes 100 henkilöä. Koulun tavoitteena on tarjota lapsille ja nuorille ympäristö, jossa he voivat kasvaa vastuullisiksi kansalaisiksi turvallisessa ja moninaisuutta arvostavassa koulu yhteisössä. Koulun keskeiset arvot ovat turvallisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Koulun visio on hyvinvoiva koulu. (Tuusula 2024a.)

Kunta, jossa tutkittava koulu sijaitsee, oli mukana Sitouttavan koulu yhteistyön Sitko- hankkeessa vuosina 2021-2023. Hanke oli osa laajempaa valtakunnallista Sitouttavan koulu yhteistyön SKY- hanketta, jota ohjasi Opetus- ja kulttuuriministeriö. Sitko- hankkeella pyrittiin löytämään keinoja parantaa poissaolojen seurantaa sekä vahvistaa yhteistyötä huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa. Hankkeen tuloksina syntyi uusi työtehtävä kouluvalmentaja, sekä opas kouluvalmentajan käsikirja. (Tuusula 2024b.)

3 Lapset ja nuoret sekä heidän hyvinvointinsa

Lastensuojelulaki (417/2007) määrittää lapseksi kaikki alle 18-vuotiaat ja nuoreksi 18-22-vuotiaat. Suomen perustuslain (731/1999) mukaan lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä ja heillä on oikeus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ikätaso huomioon ottaen. Lasten ikätasot voidaan puolestaan jakaa varhaislapsuuteen, keskilapsuuteen ja nuoruuteen. Keski-lapsuus alkaa noin 6-7-vuoden iässä eli silloin kun Suomessa aloitetaan koulutaival ja oppivelvollisuus alkaa. Keskilapsuus kestää noin 12-ikävuoteen asti ja sen aikana lapsen sosiaalinen piiri

laajenee esikoulun ja koulun myötä. Tämä on myös tärkeä kehitysvaihe lapsen itsetunnolle ja minäkäsitykselle. Kun ne kehittyvät positiiviseen suuntaa kasvaa lapsesta tasapainoisempi, tavoitteellisempi ja toiveikkaampi sekä mahdolliset tulevat käytöshäiriöt jäävät vähemmälle. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2022, 77-79.)

Nuoruus alkaa noin 12-vuoden iässä ja monelle merkittävä siirtymä on alakoulusta yläkouluun siirtyminen 13-vuotiaana. Nuoruus on siirtymäaika lapsuuden ja aikuisuuden välillä, jossa nuorelle tapahtuu paljon muutoksia, keho muuttuu, ajattelu kehittyy ja sosiaalinen piiri laajenee. Nuoret vaikuttavat myös valinnoillaan paljon siihen, mihin suuntaan heidän elämänsä ja kehityksensä etenevät ja tästä syystä se onkin hyvin haavoittuvaista aikaa. Joillain nuorilla esiintyy häiriökäyttäytymistä ja ongelmia, jotka osalla häviävät siirryttäessä kohti aikuisuutta, mutta joillain ne kasaantuvat ongelmavyöhyhdiksi, joka jatkuu pitkälle aikuisuuteen. Vanhemmilla ja etenkin kasvatuksella on tärkeä rooli nuoren elämässä. Olisi tärkeää säilyttää nuoren ja vanhemman välinen vuorovaikutus ja kunnioitus. Nuorelle on osattava antaa tilaa, mutta kuitenkin vetää myös rajat. Ystävien merkitys kasvaa myös huomattavasti nuoruus vuosien aikana. Nuoret hakevat hyväksyntää ystäväpiireistä ja samankaltaiset nuoret muodostavat usein ryhmiä keskenään. Jos kotona on ongelmia nuoret tukeutuvat usein ystäväpiiriin. Myös koululla ja myöhemmin jatko-opinnoilla on suuri merkitys nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin. Monet nuoret nimeävätkin yhdeksi tärkeimmistä tavoitteistaan opinnot ja ammattiin valmistumisen. (Nurmi ym. 2022, 142-168.)

3.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL teettää joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn, joka mittaa lasten ja nuorten hyvinvointia. Viimeisin kysely on tehty vuonna 2023 4.-5. luokkalaisille, 8.-9. luokkalaisille sekä lukion ja ammattikoulun 1.-2.vuotisille. Tulosten mukaan suurin osa vastaajista on tyytyväisiä elämäänsä. Eniten vointinsa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokivat yläaste ja lukio/ammattikoulu ikäiset tytöt. Myös ahdistuneisuutta oli enemmän tytöillä, kun taas pojat kokivat enemmän fyysistä uhkaa. Yksinäisyyden taso on pysynyt lähes samana verrattuna vuoden 2021 tutkimukseen, mutta koulukiusaaminen on lisääntynyt kaikilla kouluasteilla. Tupakointi ja humalaan itsensä juominen ovat vähentyneet verrattuna vuoteen 2006. Tämä näkyy myös täysin raittiiden nuorten osuuden kasvussa. Kuitenkin kannabista on koekeltu vähintään kerran melko tasaisesti kaikkina vertailu vuosina. Sen suosio ei ole juurikaan noussut tai laskenut merkittävästi. Vähiten alkoholia, tupakkaa ja kannabista käyttivät yläasteikäiset ja sen jälkeen lukiolaiset. Ammattikoulua käyvillä nuorilla päihteiden käyttö oli yleisempää kuin muilla. (Helenius & Kivimäki 2023, 1-10.)

Niina Junttila on kirjassaan "Kavereita nolla - Lasten ja nuorten yksinäisyys" koonnut lasten ja nuorten tarinoita yksinäisyydestä haastattelujen ja kirjoitusten kautta. Junttila painottaa, että yksinäisyys voi alkaa jo lapsuudessa ja jatkua pitkäaikaisena tai jopa pysyvänä olotilana.

Yksinäisyys syntyy, kun ihmissuhteet ovat riittämättömiä. Lasten ja nuorten kokemuksissa nousee esille hyvin raadollisiakin asioita, kuten heidän halunsa tulla mieluummin hakatuksi, kuin kärsiä yksinäisyydestä. Eräs alakoululainen kertoo halustaan kuolla, koska ei jaksakaan elämäänsä enää. Kirjassa tuodaan esille myös lasten ja nuorten toiveita siitä, mitä he haluaisivat aikuisten tekevän. He kaipaavat esimerkiksi, että joku tulisi edes puhumaan heidän kanssaan ja kysymään mitä kuuluu. Vanhemmilta ja opettajilta lapset ja nuoret toivoivat yhteistyötä heidän auttamisekseen. (Junttila 2015.)

Hyvinvointi koostuu riittävästä unesta, terveellisestä ravinnosta ja aktiivisesta elämäntavasta. Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat suuresti myös kaverisuhteet, tuki ja turva sekä onnistumisen ja merkityksellisyyden kokemukset. (Opetushallitus 2024a.) Esimerkiksi jokaisella oppilaitoksella on opetus- ja kasvatustehtävä, jonka mukaan heidän tulee tukea oppilaiden oppimista, kehitystä ja hyvinvointia yhteistyössä kotien kanssa. Ja jokaisella oppilaalla on oikeus kasvaa ja kehittyä sekä tuntea itsensä arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi omana itsenään. (Sandberg 2022, 10.) Kirjassa Ihmisen psykologinen kehitys on määritetty hyvän lapsuuden 10 peruspilaria, joista ensimmäinen on turvallinen paikka elää, oppia ja saada terveydenhuoltoa, ravintoa ja vaatteita. Toinen on vahva perhe sekä rakastavat ja pysyvät huoltajat. Kolmas ja neljäs puhuvat sosiaalisen vuorovaikutuksen, ystävyysuhteiden, luovan leikin ja fyysisten aktiviteettien puolesta. Viidennessä painotetaan luonnon kunnioitusta sekä hoitamista ja kuudennessa luovaa toimintaa kuten musiikkia, tanssia, draamaa ja muita taiteellisia lajeja. Seitsemännessä, kahdeksännessä ja yhdeksännessä puhutaan kasvatuksesta, joka kehittää lasten kaikkia kykyjä, yhteiskunnan tarjoamasta tuesta ja turvasta, sekä itsenäisyyden ja päätöksenteon tukemisesta. Kymmenes on lasten osallistuminen yhteiskuntaelämään ja hänen huomioimisensa päätöksenteossa. (Nurmi ym. 2022, 134-139.)

4 Kouluvalmentajien rooli ja monialaisen yhteistyön merkitys

Kouluvalmentajan työ keskittyy tukemaan oppilaiden arkea koulu yhteisössä ja vahvistamaan heidän hyvinvointiaan monin tavoin. Kouluvalmentaja toimii helposti lähestyttävänä aikuisena, joka ei ole sidottu opetustehtäviin, vaan hänen roolinsa mahdollistaa oppilaiden kohtaamisen kokonaisvaltaisesti sekä koulupäivän aikana että tarvittaessa sen ulkopuolella. Kouluvalmentajan työpanos keskittyy erityisesti oppilaiden koulunkäynnin tukemiseen, poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja syrjäytymisen vähentämiseen. Hänen työssään on keskeistä rakentaa luottamuksellinen suhde oppilaisiin, mikä auttaa vahvistamaan oppilaiden kiinnittymistä kouluun ja tukee heidän aktiivista osallistumistaan koulu yhteisössä. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

Kouluvalmentajan rooli pohjautuu koulun opetussuunnitelmaan sekä hyvinvointia tukevien suunnitelmien mukaisiin tavoitteisiin. Kouluvalmentaja tukee oppilaiden henkilökohtaista

kasvua auttamalla heitä kehittämään myönteistä minäkäsitystä, vahvistamalla heidän vahvuuksiaan ja tukemalla vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Lisäksi kouluvalmentaja pyrkii luomaan turvallisen ja terveellisen oppimisympäristön, jossa jokainen oppilas voi tuntea kuuluvansa kouluyhteisöön ja jossa heidän mielipiteensä otetaan huomioon. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

Kouluvalmentajan työ perustuu vahvasti lainsäädäntöön. Keskeisiä lakeja ovat muun muassa perusopetuslaki (628/1999), joka säätelee perusopetusta ja oppilaiden oikeuksia sekä velvollisuuksia, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), joka säätelee oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämistä ja toteuttamista sekä tietosuojalaki (1050/2018), joka säätelee oppilaiden tietosuojaa ja salassapitovelvollisuutta. Kouluvalmentajan on tunnettava nämä lait ja varmistettava, että hänen toimintansa on niiden mukaista. Kouluvalmentajan työtä ohjaavat opetussuunnitelma, joka määrittää koulun toiminnan tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi sekä opetushuoltosuunnitelma, joka puolestaan keskittyy oppilaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Näiden suunnitelmien pohjalta kouluvalmentaja edistää positiivista toimintakulttuuria ja yhteisöllisyyttä, tukee terveellistä ja turvallista oppimisympäristöä sekä suunnittelee ja toteuttaa hyvinvointia edistäviä toimintoja. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

Sitouttavan kouluyhteistyön Sitko- hanke oli osa laajempaa valtakunnallista Sitouttavan kouluyhteistyön SKY- hanketta vuosina 2021-2023. Sitko-hanke pilotoi erilaisia interventiomalleja, jotka pyrkivät parantamaan poissaolojen seurantaan sekä vahvistamaan yhteistyötä huoltajien ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Sitko-hankkeen myötä kouluihin palkattiin kouluvalmentajia. (Tuusula, 2024b.) Valtakunnallinen toimintamalli kehitettiin yhdessä kuntien ja koulujen kanssa ja se vakiinnutettiin käytäntöön vuosina 2023-2024. Hankkeen tavoitteena oli kehittää toimivia malleja koulukäymättömyyden ehkäisemiseksi ja tukea oppilaiden kiinnittymistä koulunkäyntiin, erityisesti 5.-9. luokkien oppilailla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024.)

4.1 Kouluvalmentajien monialainen yhteistyö

Kouluvalmentajan työ ei rajoitu pelkästään koulun seinien sisäpuolelle, vaan hän tekee yhteistyötä laajasti eri toimijoiden kanssa. Kouluvalmentaja toimii linkkinä koulun, kodin ja ulkopuolisten verkostojen välillä. Tämä yhteistyö voi sisältää esimerkiksi oppilaiden tukemista nuorisotyön, yhdistysten tai muiden toimijoiden pariin. Kouluvalmentaja pyrkii vahvistamaan oppilaiden osallisuutta kouluyhteisössä ja edistämään vertaissuhteiden kehittymistä. Oppilaat, jotka tuntevat olevansa osa kouluyhteisöä ja joilla on hyvät suhteet toisiin oppilaisiin, kiinnittyvät kouluun paremmin ja ovat vähemmän alttiita poissaoloille tai syrjäytymiselle. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

Kouluvalmentajan yhteistyö on monialaista ja verkostomaista. Hän työskentelee tiiviisti koulun henkilöstön, erityisesti oppilashuollon palveluiden, opettajien sekä perheiden kanssa. Kouluvalmentaja osallistuu myös oppilashuoltoryhmätyöskentelyyn, missä hän voi tuoda esille oppilaiden hyvinvointiin liittyviä havaintoja ja tukea oppilaiden sujuvaa arkea. Kouluvalmentaja saattaa myös ohjata oppilaita tarvittaessa ulkopuolisten asiantuntijapalveluiden pariin ja toimii linkkinä koulun ja muiden toimijoiden välillä, mikä on tärkeää erityisesti silloin, kun oppilas tarvitsee erityistä tukea. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

Yhteistyön lisäksi kouluvalmentajan keskeinen tehtävä on luoda turvallinen ilmapiiri, jossa oppilaiden on helppo lähestyä häntä. Kouluvalmentajan läsnäolo koulupäivän aikana tarjoaa oppilaille mahdollisuuden tulla kohdatuksi ja kuulluksi. Tämä on erityisen tärkeää, sillä oppilaat, jotka kokevat tulevansa nähdyksi ja kuulluksi, kiinnittyvät vahvemmin kouluun ja kokevat olonsa turvallisiksi. Kouluvalmentaja toimii myös oppilaiden vertaistukiverkostojen vahvistajana, ja hänen roolinsa voi olla ratkaiseva tekijä oppilaan kouluun kiinnittymisessä ja kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. (Kouluvalmentajatyön käsikirja, 2023.)

5 Koulu ja opiskeluhoolto

Koulu on yksi lasten ja nuorten tärkeimmistä kasvuympäristöistä, jossa he viettävät vähintään 12-vuotta oppien erilaisia taitoja, joita elämässä tarvitaan. Koulussa harjoitellaan akateemisia-, sosiaalisia- ja käytännöntaitoja yhdessä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa. (Virtanen & Pelkonen 2023, 13.) Suomessa perusopetus on maksutonta ja jokaisella alle 18-vuotiaalla on lain mukaan oppivelvollisuus, joka alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7-vuotta. Oppivelvollisuus tarkoittaa, että jokaisella on oikeuden lisäksi myös velvollisuus käydä koulua, lisäksi se velvoittaa myös oppilaitoksia tarjoamaan opetusta kaikille alle 18-vuotiaille nuorille. Oppivelvollisuuden tavoitteena on vähentää oppimiseroja ja lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä yhdenvertaisuutta. (Opetushallitus 2024b.)

Kaikissa kouluissa noudatetaan opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvia paikallisia opetussuunnitelmia, joiden tarkoitus on tukea koulujen toimintakulttuuria ja pedagogiikan kehittämistä. Opetussuunnitelman perusteet takaavat myös yhdenvertaisen opetuksen kaikkialle Suomeen. Etenkin perusopetuksessa opetussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä opiskelun merkityksellisyyttä, vahvistaa oppilaiden omaa aktiivisuutta ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset kaikille. Opettajien tehtävä on ohjata oppilaita ottamaan vastuuta opiskelustaan, asettamaan tavoitteita, ratkaisemaan ongelmia ja arvioimaan omaa työskentelyä yksilöllisin keinoin. Vahva pohja oppimiselle luodaan kuuntelemalla ja huomioimalla oppilaiden kokemukset, tunteet, kaverisuhteet ja kiinnostuksen kohteet. (Opetushallitus 2024c.)

Oppiakseen uusia asioita oppilaan tulee käydä koulussa säännöllisesti viitenä päivänä viikossa. Tämän toteutuminen vaatii, että oppilas on kiinnittynyt kouluun, hänellä on ystäviä siellä, hyvä vuorovaikutus opettajiin ja hän kokee koulunkäynnin mielekkääksi. Kun oppilas on hyvin kiinnittynyt, hän kokee olevansa arvostettu ja saavansa tarpeeksi tukea. Hän pystyy asettamaan itselleen tavoitteita ja on valmis ponnistelemaan saavuttaakseen ne. Aina näin ei kuitenkaan ole. Oppilaalla voi olla haasteita oppimisen kanssa ja kokea, että opettajat eivät osaa auttaa tai hän voi tulla koulukiusatuksi. Tällaiset asiat voivat aiheuttaa poissaoloja, jotka puolestaan lisäävät oppilaan kokemusta siitä, että kouluun ei ole mielekästä mennä, oppilas saattaa jopa ajatella, että miksi menisin kouluun. Kouluun kiinnittymättömyys vaikuttaa moneen asiaan, se voi aiheuttaa epäasiallista käytöstä, huonoa koulumenestystä ja tarpeeksi pitkälle edetessään jopa koulutuksen keskeyttämistä. Opettajien olisikin tärkeä tunnistaa ajoissa merkit löyhästä kouluun kiinnittymisestä, jotta he voisivat tukea ja kannustaa näitä opiskelijoita koulutyössä. Opettajan ja oppilaan välisellä vuorovaikutuksella on iso merkitys oppilaan kouluun kiinnittymiseen ja sitä kautta hyvinvointiin. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat onnistuneet oppituntikokemukset, kaverisuhteet, aktiivinen osallistuminen, riittävä tuki ja uuden oppiminen. (Virtanen & Pelkonen 2023, 17-34.)

5.1 Opiskeluhoolto

Oppilas- ja opiskeluhooltolain (1287/2013) mukaan opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevästi ja koko oppilaitosyhteisöä tukien yhteisöllisenä sekä yksilöllisenä opiskeluhoiltona. Opiskeluhoiltoa toteuttavat opetustoimi sekä sosiaali- ja terveystoimi yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.

Opiskeluhoillon järjestäminen on koulutuksen järjestäjän vastuulla, joka huolehtii siitä, että opiskeluhoiltoa varten laaditaan oma suunnitelma. Tämä suunnitelma syntyy yhteistyössä opiskeluhoillon ammattilaisten, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulutuksen järjestäjä varmistaa, että suunnitelmassa määritellyt toimenpiteet toteutuvat käytännössä. Hyvinvointialue puolestaan vastaa opiskelijoille tarjottavien psykologi- ja kuraattoripalvelujen, sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä. Hyvinvointialueella tulee olla oma alueellinen opiskeluhoiltosuunnitelma, joka perustuu koulutuksen järjestäjien laatimiin suunnitelmiin ja kattaa alueen opiskeluhoiltopalvelut. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024.)

Sosiaaliset haasteet kouluissa ovat kasvaneet ja monimutkaistuneet. Nykyisin koulujen arjessa kohdataan päihteitä, väkivaltaa, mielenterveysongelmia ja itsetuhoisuutta. Nuorten pahoinvointi on ollut havaittavissa jo pitkään. Suomessa koulu on yksi merkittävimmistä tukipilareista peruskouluikäisille lapsille (Wallin 2011, 21-24). Opiskeluhoilto on keskeinen osa

kouluyhteisön toimintaa, jonka tavoitteena on edistää oppilaiden hyvinvointia ja kouluympäristön turvallisuutta. Opiskeluhoolto koostuu yhteisöllisestä ja yksilökohtaisesta opiskeluhoollosta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikille oppilaille suunnattua ehkäisevää työtä, kun taas yksilökohtainen opiskeluhoolto tarjoaa räätälöityä tukea yksittäisille oppilaille. Yksilö-kohtainen tuki sisältää muun muassa kouluterveydenhuollon palvelut, psykologit ja kuraattori palvelut. Heidän lisäksi oppilailla ja heidän huoltajillaan on keskeinen rooli opiskelu-huoltoryhmässä. Yhteistyö on tärkeätä, koska oppilaiden kokemukset voivat poiketa merkittävästi aikuisten havainnoista. Huoltajien kautta saadaan arvokasta tietoa kodin näkökulmasta, sillä he seuraavat lastensa koulunkäyntiä päivittäin. Opiskeluhooltotyöhön osallistuu laaja joukko ammattilaisia, kuten rehtori, opettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat, psykologi, terveydenhoitaja ja koululääkäri. Myös muut koulun henkilökunnan jäsenet osallistuvat opiskeluhoollon tehtäviin oman työnsä ohessa. Tarvittaessa opiskeluhooltoryhmään voidaan kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita täydentämään osaamista ja tukemaan oppilaiden hyvinvointia. (Hietaanen- Peltola, Laitinen, Autio & Palmqvist 2018, 3-18.)

5.2 Kouluissa tehtävä sosiaalityö

Mannerheimin Lastensuojeluliiton käynnistämää kasvatuseurolatoimintaa voidaan pitää oppilaiden psykososiaalisten hyvinvointipalveluiden perustana, joka oli seurausta vuonna 1921 voimaan tulleesta kansakoululaista. Tämä työ tähtäsi erityisesti siihen, että koulunkäyntiin sopeutumisvaikeuksista kärsivien tai siihen kykenemättömien lasten kasvatusta varmistettaisiin. 1940-luvulla toiminta siirtyi kunnille. Vuonna 1958 voimaan tulleen kansakoululain myötä yksi opettaja veloitettiin vastaamaan erityisopetuksessa olevien oppilaiden jälkihuollosta, mikä tarkoitti heidän tukemistaan oppivelvollisuuden päätyttyä. Tällöin joistakin opettajista alettiin käyttää nimeä kuraattori. 1960-luvulla kasvatuseurolat eivät riittäneet enää kattamaan kaikki palveluita kouluille ja oppilaille. Tällöin alkoi keskustelu yhteiskunnassa siitä, kuinka lisätä sosiaalista henkilöstöä kouluissa. Ensimmäinen virallinen koulukuraattorin virka perustettiin Kotkassa vuonna 1966, ja pian myös Helsinki seurasi tätä esimerkkiä. (Wallin 2011, 42-49.)

Koulukuraattori vastaa oppilaitoksen sosiaalityöstä, tehden tiivistä yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Tämän työn tavoitteena on edistää oppilaiden sosiaalista kasvua, arjen sujuvuutta, toimintakykyä ja ihmissuhteita. Koulun sosiaalityö on keskeinen osa oppilashuoltoa, jonka tarkoitus on kokonaisvaltaisesti tukea oppilaiden hyvinvointia. Kuraattoripalveluista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (Kananoja, M., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017, luku 27.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 3 luvun 15 § mukaan opiskelijalle on taattava mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemän työpäivän kuluessa pyynnöstä. Kiireellisissä tilanteissa

keskustelu on järjestettävä samana tai viimeistään seuraavana työpäivänä. Psykologin tai kuraattorin arvioinnin perusteella opiskelijalle on annettava riittävä tuki ja ohjaus opiskeluun ja kehitykseen.

6 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Uudellamaalla sijaitsevan yhtenäiskoulun kanssa. Yläkoulun oppilaat ja kouluvalmentaja sekä hänen sijaisenaan toiminut henkilö vastasivat kyselyihin syyskuun 2024 aikana. Aineisto kerättiin erilaisten sähköisten kyselyiden avulla. Analysointiin käytettiin Induktiivista sisällönanalyysiä. Eettisyydestä ja luotettavuudesta huolehdittiin koko prosessin ajan.

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten ja nuorten sekä kouluvalmentajien kokemuksia kouluvalmentajan työstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa kouluvalmentajan työn merkityksestä oppilaille ja heidän hyvinvointiinsa.

Kouluvalmentaja on suhteellisen uusi työnimike, joka on syntynyt vuosina 2021-2023 tehdyn hankkeen myötä. Kouluvalmentajan työtä ja sen vaikutuksia oppilaisiin ei juuri ole tutkittu aikaisemmin. Siksi oli tärkeää selvittää, millaisia kokemuksia oppilaille on kouluvalmentajien tekemästä työstä ja miten kouluvalmentajat itse kokevat oman työnsä merkityksen. Opinnäytetyön tuloksia voidaan jatkossa käyttää kouluvalmentajan työn kehittämiseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi valikoitui:

1. Millaisia kokemuksia lapsilla ja nuorilla on kouluvalmentajan työstä?
2. Millaisia kokemuksia kouluvalmentajilla on omasta työstään?

6.2 Opinnäytetyön aineistonkeruu ja menetelmät

Opinnäytetyössä käytetään laadullista tutkimusmenetelmää, koska se mahdollistaa syvällisen ymmärryksen tutkittavasta aiheesta. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollisti aiheen monipuolisen ja yksityiskohtaisen tarkastelun, jonka avulla oli mahdollista syventyä lasten ja kouluvalmentajien näkemyksiin ja kokemuksiin. Laadullista tutkimusta pidetään ymmärtävänä tutkimuksena. Sen tarkoituksena on ymmärtää ja selittää tutkittua ilmiötä. Laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa voidaan puhua myös ihmistieteellisestä, pehmeästä, ymmärtävästä ja tulkinnallisesta tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 13-33.)

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelut ovat eniten käytetty aineistonkeruumetodi. Haastattelun tavoitteena on kerätä aineisto, jonka avulla on mahdollista tehdä tutkittavasta ilmiöstä

uskottavia päätelmiä. Onnistuneessa haastattelussa tutkijan on mahdollista päästä kiinni tutkittavien ajatuksiin, odotuksiin, kokemuksiin ja mieltymyksiin. (Puusa & Juuti 2020, 103.) Haastattelujen idea on hyvin yksinkertainen, jos halutaan selvittää mitä joku ajattelee tai on mieltä, niin sitä täytyy kysyä. Haastatteluille tyypillistä on se, että se on ennalta suunniteltu, haastattelijan alulle panema ja luottamusta herättävä tilanne, jossa molemmat osapuolet tietävät roolinsa. Haastatteluita on erilaisia, ne voivat olla yksilö tai ryhmä haastatteluita, puhelinhaastatteluita tai esimerkiksi sähköpostilla tehtyjä lomakehaastatteluita, eli kyselyitä. (Eskola & Suoranta 2014, 86-92.) Tässä opinnäytetyössä aineistonkeruussa käytettiin laadullista puolistrukturoitua kyselyä, sekä strukturoitua sähköistä kyselyä. Strukturoidussa kyselyssä kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama ja vastausvaihtoehdot ovat valmiina. Näistä vastaaja voi itse valita hänelle sopivimman vastauksen. Puolistrukturoidussa kyselyssä puolestaan periaate on sama, mutta siinä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaaja saa vastata kysymyksiin omin sanoin. (Eskola & Suoranta 2014, 87.) Kouluvalmentajille lähetettiin sähköpostilla laadullinen strukturoitu kysely (liite 4), joka sisälsi seitsemän puolistrukturoitua kysymystä liittyen heidän työhönsä ja siihen millaisia kokemuksia heillä on työstään. Näin heillä oli mahdollisuus miettiä omia vastauksiaan rauhassa ja vastata kysymyksiin oman aikataulunsa mukaan. Oppilaiden kokemuksia selvitettiin strukturoidun kyselylomakkeen (liite 2) avulla, joka oli laitettu julisteesta löytyvän Qr-koodin taakse. Strukturoidussa kyselyssä oli yhdeksän strukturoitua kysymystä ja yksi avoin kysymys kyselyn lopussa. Juliste oli kiinnitetty kouluvalmentajan huoneeseen ja oli avoinna koko syyskuun ajan. Siihen vastasi yhteensä 12 oppilasta. Koulun nykyisten oppilaiden vanhemmille lähetettiin kouluvalmentajan kautta Wilma-viesti (liite 1), jossa kerrottiin aineiston keräämisestä ja pyydettiin jokaista keskustelemaan kotona kyselyihin vastaamisesta. Opinnäytetyön aineistoa varten oli tarkoitus myös haastatella kouluvalmentajan toimintaan osallistuneita oppilaita puolistrukturoidulla haastattelulla (liite 3), mutta koska koulun nykyisistä oppilaista ei kuitenkaan löytynyt halukkaita, päädyimme tekemään puolistrukturoidun laadullisen kyselyn koulun entisille oppilaille nykyikäisesti, nuorten suosimalla tavalla eli puhelimella viestien. Entisten oppilaiden vanhempiin oltiin yhteydessä sähköpostilla luvan saamiseksi ja tämän jälkeen kyselyn lähettämiseen ja vastausten saamiseen meni yhteensä noin puolituntia aikaa. Entisille oppilaille laitettiin viestillä neljä puolistrukturoitua kysymystä liittyen heidän kokemuksiinsa kouluvalmentajan työstä.

6.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyössä käytettiin analyysi menetelmänä aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysia. Tällä menetelmällä voidaan analysoida erilaisia dokumentteja ja sillä pyritään saamaan tutkittavasta aiheesta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi aloitetaan redusoinnista eli alkuperäisdatan pelkistämisestä. Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään samankaltaisuuksien ja/tai eroavaisuuksien mukaan. Ryhmistä

muodostuvat alaluokat, jotka nimetään sisältöä kuvaavilla käsitteillä ja alaluokista muodostetaan yhdistelemällä yläluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-127.)

Koska opinnäytetyössä kyselyt tehtiin kaikki sähköisessä muodossa, muodostui aineistosta ainoastaan dokumentteja. Opinnäytetyön aineisto eli dokumentit käytiin läpi yhdessä lukien ja keskustellen. Aineiston analysointi aloitettiin kouluvalmentajille tehdystä kyselystä, josta poimittiin ensin tutkimuskysymykseen vastaavat vastaukset. Tämän jälkeen vastaukset pelkistettiin ja sen jälkeen luokiteltiin alaluokkiin. Yläluokat muodostuivat alaluokkien teemojen mukaan ja aineisto värikoodattiin yläluokkien mukaan. Näin se pysyi johdonmukaisena ja selkeänä. Seuraavaksi analysoitiin oppilaiden vastaukset. Koska oppilailta oli kysytty vain tutkimuskysymykseen liittyviä kysymyksiä, valittiin analyysiin kaikki saadut vastaukset, jotka sitten pelkistettiin. Pelkistyksen jälkeen vastaukset alaluokiteltiin ja värikoodattiin, sillä oppilaiden vastauksiin tuli kaikkiin yksi yhteinen yläluokka. Pelkistyksen ja luokittelun jälkeen aineistosta kirjoitettiin tulokset ja tulkinnat, jotka pohjautuvat täysin kerättyyn aineistoon.

6.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä työskentelyssä huomioitiin tieteellisen tutkimuksen ja kehittämistyön ohjaavat periaatteet, joita ovat rehellisyys, avoimuus, tarkkuus ja tutkittavien kunnioittaminen. Eettiset ohjeet korostavat esteellisuuden välttämistä, tietosuojan noudattamista sekä tarvittavien tutkimuslupien ja eettisen ennakoarvioinnin hankkimista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13). Nämä periaatteet otettiin huomioon työn jokaisessa vaiheessa. Strukturoitu sähköinen kysely tehtiin anonymisti, eikä siinä kerätty henkilötietoja. Puolistrukturoitua laadullista kyselyä varten oppilaiden vanhemmilta pyydettiin kirjallinen lupa Wilman (liite 1) ja sähköpostin kautta. Oppilaiden puolistrukturoidut ja strukturoidut kyselyvastaukset, sekä kouluvalmentajien kyselyvastaukset siirrettiin Microsoft Teamsin yksityiselle kanavalle, joka on ainoastaan opinnäytetyö tekijöiden käytössä. Kaikki aineisto säilytettiin ja tuhottiin tietoturvaselosteen mukaisesti.

Opinnäytetyössä noudatettiin HTK-ohjeen peruseriaatteita. Tulokset raportoitiin ohjeiden mukaisesti rehellisesti, luotettavasti ja puolueettomasti, mitään salaamatta. Periaatteiden noudattaminen varmisti, että työ tuotti merkityksellistä tietoa, suojeli tutkittavia ja vahvisti tutkimuksen luotettavuutta sekä arvostusta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11-14). Opinnäytetyössä varmistettiin lainausten ja viittausten oikea merkitseminen. Opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupa ja laadittiin aineistonhallintasuunnitelma. Aineistoa oli säilytetty turvallisesti Microsoft Teamsin yksityisellä kanavalla, johon oli pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijöillä. Opinnäytetyön tekijöiden Microsoft Teamsit ja tietokoneet oli suojattu salasanalla. Saatu aineisto hävitettiin asianmukaisesti tietosuojahuomioiden.

Tieteellisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on olennainen osa prosessia, jonka tarkoituksena on selvittää tiedon todenmukaisuus. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta

arvioidaan neljän kriteerin avulla: uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. Nämä kriteerit yhdessä lisäävät tutkimustiedon uskottavuutta ja merkityksellisyyttä (Kylmä & Juvakka 2007, 127-132). Tässä opinnäytetyössä on tuotettu luotettavaa tietoa kouluvalmentajan vaikutuksesta 7-9-luokkalaisiin oppilaisiin. Tietoa kerättiin sekä kouluvalmentajilta että oppilailta, jotka ovat käyttäneet heidän palveluitaan. Monipuolinen näkökulma vahvisti opinnäytetyön luotettavuutta. Prosessi käytiin läpi koulun rehtorin ja kouluvalmentajien kanssa opinnäytetyön alussa. Lisäksi opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupaa Tuusulan opetuspäälliköltä, sillä opinnäytetyössä tutkittiin alaikäisiä nuoria ja hyvinvointialueen työntekijää. Vahvistettavuus varmistettiin kirjaamalla kaikki vaiheet ja tulokset tarkasti, mikä edistää työn siirrettävyyttä. Reflektiivisyys saavutettiin tekijöiden itsetutkiskelun ja yhteisten keskustelujen avulla, jotta jokainen ymmärsi omat ja toisten lähtökohdat sekä vaikutukset opinnäytetyöhön.

tetyöhön.

7 Tulokset

Kerätyn aineiston avulla pyrittiin selvittämään, millaisia kokemuksia oppilaille ja kouluvalmentajilla on kouluvalmentajan työstä sekä millainen vaikutus työllä on ollut nuorten hyvinvointiin ja koulunkäyntiin. Tulosten tavoitteena on lisätä tietoa kouluvalmentajan työn merkityksestä. Tuloksissa vastataan kahteen tutkimuskysymykseen:

1. Millaisia kokemuksia lapsilla ja nuorilla on kouluvalmentajan työstä?
2. Millaisia kokemuksia kouluvalmentajilla on omasta työstään?

Tulokset osoittavat, että kouluvalmentajien työ on ollut oppilaille merkityksellistä ja kouluvalmentajan positiivinen asenne ja persoona vaikuttavat oppilaiden kokemuksiin. Kouluvalmentajat kokevat myös itse työnsä merkityksellisenä. Aineiston mukaan aito kohtaaminen, läsnäolon ja itsensä kehittäminen ovat tärkeitä, jotta pystytään vastaamaan oppilaiden moninaisiin haasteisiin.

7.1 Millaisia kokemuksia lapsilla ja nuorilla on kouluvalmentajan työstä?

Tulos koostuu kahdesta osasta: puolistrukturoidusta laadullisesta kyselystä, joissa kolme koulun entistä oppilasta jakaa kokemuksiaan kouluvalmentajan työstä, sekä strukturoidusta sähköisestä kyselystä, johon vastasi 12 koulun nykyistä oppilasta. Näiden kahden aineiston avulla kartoitettiin, millainen vaikutus kouluvalmentajalla on ollut oppilaiden arkeen, ja miten nuoret ovat kokeneet kouluvalmentajan roolin sekä henkilökohtaisesti, että osana kouluyhteisöä.

7.1.1 Oppilaiden puolistrukturoitu laadullinen kysely

Puolistrukturoituun laadulliseen kyselyyn osallistui kolme koulun entistä oppilasta. Emme saaneet koulun nykyisiä oppilaitavastaamana kyselyyn, mutta yhden opinnäytetyön tekijän lähipiiristä löytyi entisiä oppilaita, jotka vanhempien luvalla osallistuivat kyselyyn. Kysymykset olivat puolistrukturoituja (liite 3), jotta vastaajat pystyivät ilmaisemaan kokemuksensa avoimesti. Kysymysten vastaukset löytyvät alta (taulukko 1).

Aineiston perusteella kouluvalmentajasta saadut kokemukset ovat enimmäkseen myönteisiä. Aineistosta nousee esille, että kouluvalmentajan positiivinen asenne ja energia tuottavat hyvän kokemuksen. Kouluvalmentajan toimintaa pidetään tärkeänä, ja aineistossa korostuu tyytyväisyys hänen rooliinsa kouluyhteisössä. Useassa vastauksessa mainitaan tyytyväisyys kouluvalmentajan työhön ja koetaan, että kouluvalmentaja on tarpeellinen, kuten tässä yhdessä lauseessa sanotaan: "Hyvä, että on kouluvalmentaja".

Aineistosta nousee esille myös neutraaleja kokemuksia. Näissä kokemuksissa kouluvalmentajan vaikutusta ei koeta merkittävänä jokapäiväisessä koulunkäynnissä, mutta valmentajan tukea ongelmatilanteissa arvostetaan. Aineistossa nousee esiin, että kouluvalmentaja tarjoaa tarvittaessa apua, kuten koronapandemian aikana jaetut maskit.

Taulukko 1: Oppilaiden puolistrukturoidun laadullisen kyselyn vastaukset

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
Hyvä kokemus. Valmentajalla hyvä energia	Kouluvalmentajan positiivisuus	Positiivinen kokemus	
Kouluvalmentaja on yleensä pirteä ja lempeä, joten kokemukset ovat olleet miellyttäviä	Miellyttävä kouluvalmentaja		
Olen tyytyväinen hänen työhönsä	Tyytyväisyys työhön		
Olen hyvin tyytyväinen valmentajan tekemään hommaan	Tyytyväisyys valmentaja työhön		

Hyvä, että on kouluvalmentaja	Tyytyväisyys kouluvalmentajan työhön		Kokemuksia kouluvalmentajasta
Neutraali. Ei paljoo vaikuta, mut jos ois huono valvoja nii se vaikuttaisi negatiivisesti	Neutraali kokemus, Kouluvalmentajalla on vaikutusta	Neutraali kokemus	
Ei ole. Mutta auttaisi jos olisi ongelmia	Ongelmatilanteessa on apua	Kouluvalmentajasta on apua	
Muistan valmentajasta sen, että se huolehti maskien pidosta korona aikana	Valvoi maskien käyttöä korona aikana		
Valmentaja kannustaa ja rohkaisee, jos on esim. huono fiilis koulussa	Kannustaa ja rohkaisee		
Positiivisesti, auttaa kun tarvitsee	Auttaa tarvittaessa		

7.1.2 Oppilaiden strukturoitu sähköinen kysely

Kyselyyn vastasi 12 oppilasta. Jokainen oppilas vastasi kyselyyn itsenäisesti käyttämällä QR-koodia. Kysely sisälsi strukturoituja kysymyksiä ja yhden avoimen kysymyksen, joiden avulla kartoitettiin nuorten kokemuksia ja näkemyksiä kouluvalmentajan työstä sekä sen vaikutuksesta heidän koulunkäyntiinsä ja hyvinvointiinsa (liite 2). Vastaukset koottiin ympyrädiagrammeiksi (kuva 1 ja 2).

Kyselyn avulla kerätyn aineiston perusteella useimmat vastaajat tiesivät, mitä kouluvalmentaja tekee koulussa. Lisäksi aineistosta käy ilmi, että suurin osa vastaajista oli osallistunut joko yksilö- tai ryhmätapaamisiin ja kouluvalmentajan järjestämään toimintaan koululla.

Monet aineistoon vastanneet olivat saaneet apua kouluvalmentajalta johonkin tilanteeseen. Enemmistö vastaajista koki, että kouluvalmentajan tapaamiset ovat vaikuttaneet positiivisesti heidän koulunkäyntiinsä ja hyvinvointiinsa. Vastaajat ovat olleet pääosin joko "erittäin

tyytyväisiä" tai "melko tyytyväisiä" kouluvalmentajan työskentelyyn ja useimmat vastaajista pitivät kouluvalmentajan roolia "melko tärkeänä" tai "erittäin tärkeänä" koulussa.

Avoimessa kysymyksessä pyydettiin kertomaan omin sanoin kouluvalmentajan työstä ja vastauksissa mainittiin esimerkiksi, että "Iha jees riippuu kouluvalmentajasta," mikä osoittaa, että kouluvalmentajalla itsellään on vaikutusta kokemusten muodostumiseen.

Kuva 1: Oppilaiden strukturoidun sähköisen kyselyn vastaukset 1

Mitä kokemuksia sinulla on kouluvalmentajan tekemästä työstä?

Tiedätkö, mitä kouluvalmentaja tekee koulussa?

- Kyllä 9
- En 3

Oletko käynyt kouluvalmentajan yksilö- tai ryhmätapaamisissa?

- Kyllä 6
- En 6

Oletko osallistunut kouluvalmentajan järjestämään toimintaan koululla?

- Kyllä 11
- En 1

Oletko saanut apua johonkin tilanteeseen kouluvalmentajalta?

- Kyllä 7
- En 5

Kuva 2: Oppilaiden strukturoidun sähköisen kyselyn vastaukset 2

Ovatko kouluvalmentajan tapaamiset vaikuttaneet positiivisesti koulunkäyntiisi?

- Kyllä 4
- Jonkin verran 7
- Ei 1

Onko kouluvalmentaja vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiisi?

- Kyllä 3
- Jonkin verran 8
- Ei 1

Millaisia kokemuksia sinulla on ollut kouluvalmentajasta?

- Positiivisia 11
- Negatiivisia 1
- En ole ollut tekemisissä 0

Oletko ollut tyytyväinen kouluvalmentajan työskentelyyn?

- Erittäin tyytyväinen 7
- Melko tyytyväinen 4
- En ole tyytyväinen 1

Kuinka tärkeänä pidät kouluvalmentajan roolia koulussa?

- Erittäin tärkeänä 3
- Melko tärkeänä 7
- En kovin tärkeänä 2

7.2 Kouluvalmentajien puolistrukturoitu laadullinen kysely

Kouluvalmentajille lähetettiin puolistrukturoitu laadullinen kysely (liite 4) sähköpostin kautta, johon he vastasivat rauhassa silloin, kun heille parhaiten sopi. Näiden vastausten (taulukko 2) perusteella käy ilmi kouluvalmentajantyön monipuolisuus ja keskeinen rooli oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Aineistossa korostuvat aidon kohtaamisen, emotionaalisen tuen ja käytännön ohjeistuksen merkitys sekä yhteistyön ja joustavuuden tärkeys vaihtelevissa tilanteissa.

Aineistosta käy ilmi, että oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen on kouluvalmentajan työn keskeinen tehtävä ja hänellä voi olla merkittävä vaikutus oppilaiden hyvinvointiin. Esimerkkinä kerrotaan oppilaasta, joka oli kokenut vaikeuksia sopeutua koulun arkeen ja kärsi masennuksesta, mutta pitkäjänteinen tuki auttoi häntä löytämään uudelleen ilon koulunkäynnistä, muodostamaan uusia ystävyysuhteita ja voimaan paremmin. Lisäksi vastausten mukaan hyvinvoinnin tukeminen ilmenee päivittäisinä pieninä kohtaamisina, kuten keskusteluina oppilaan elämästä tai tuen tarjoamisena haastavissa tilanteissa. Kouluvalmentajat ovat läsnä silloin, kun oppilaat tarvitsevat tukea, ja he toimivat turvallisina aikuisina, joihin nuoret voivat tukeutua.

Läsnäolon merkitys nousee aineistosta keskeiseksi, ja aidon kohtaamisen tärkeys korostuu. Oppilaiden kanssa työskennellessä on tärkeää olla oma itsensä ja pyrkiä kohtaamaan oppilaat aidosti ja rehellisesti. Tämä luo luottamuksellisen ilmapiirin, jossa oppilaat uskaltavat lähestyä kouluvalmentajaa ja jakaa huoliaan. Myös kuuntelijan roolin merkitys korostuu; oppilaat tarvitsevat aikuisen, joka on valmis kuuntelemaan ilman tuomitsemista tai neuvoja. Läsnäolo ja kohtaaminen edellyttävät kouluvalmentajalta herkkyyttä tunnistaa oppilaiden tarpeet ja kykyä vastata niihin.

Ammattitaidon ylläpito on aineiston perusteella välttämätöntä kouluvalmentajan työssä, ja sitoutuminen osaamisen jatkuvaan kehittämiseen näkyy muun muassa koulutuksissa, seminaareissa ja verkostoitumisessa muiden kouluvalmentajien kanssa. Jatkuva kouluttautuminen auttaa ymmärtämään nuorten maailmaa paremmin ja tarjoaa työkaluja, joita voi hyödyntää työssä. Lisäksi oman työn arvioinnin ja palautteen saamisen merkitys korostuu, ja muiden ammattilaisten kokemuksista oppiminen tarjoaa uusia näkökulmia ja parhaita käytäntöjä.

Aineiston mukaan kouluvalmentajan työ on myös monipuolista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tiivis yhteistyö oppilaiden, opettajien, huoltajien ja muun koulun henkilökunnan kanssa on tärkeää, jotta oppilaiden hyvinvoinnin tueksi voidaan luoda kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Yhteistyö ulkopuolisten tahojen, kuten nuorisotyöntekijöiden ja lastensuojelun kanssa, mahdollistaa laaja-alaisemman tuen tarjoamisen ja tarvittaessa avun saamisen koulun ulkopuolelta.

Kuitenkin myös työn vaativuus ja siihen liittyvät haasteet näkyvät aineistossa. Oppilaiden moninaiset tilanteet, nopea reagointitarve ja kyky mukautua yllättäviin tilanteisiin vaativat kouluvalmentajalta joustavuutta ja paineensietokykyä. Aineiston mukaan ajan rajallisuus, suuri oppilasmäärä ja moninaiset tarpeet tekevät ajanhallinnasta haastavaa. Työn vaativuus edellyttää kouluvalmentajalta organisointitaitoja ja kykyä priorisoida työtehtäviä oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se vaatii vahvaa ammattitaitoa ja kykyä kohdata oppilaat yksilöinä.

Taulukko 2: Kouluvalmentajien puolistrukturoidun laadullisen kyselyn vastaukset

Alkuperäis ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
Oppilaiden kanssa keskusteleminen, niin arkipäiväiset asiat, kuin syvällisemmätkin keskustelut tukevat heidän hyvinvointiaan.	Keskustelut tukevat hyvinvointia.	Hyvinvoinnin tukeminen	Oppilaan tukeminen
Pitkäjänteisellä työllä, kohtaamisella ja sillä, luovuta nuoren suhteen, koen onnistuneeni useampia kertoja.	Pitkäjänteinen työ, kohtaaminen ja sinetien luovuta nuoren suhteen, koen onnistuneeni useampia kertoja.		
Kouluvalmentajan työnkuvani oli pääasiassa oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, sekä oppimisen tukemista.	Työnkuvana kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, sekä oppimisen tukemista.		
Työssäni tärkeänä pidän nuoren kohtaamista nuoren kanssa.	Nuoren kohtaaminen on tärkeää.	Läsnäolo	
Toiset oppilaat kaipaavat jonkun tyyppin, jolle puhua, kun on huono päivä, ja osalle olen sitä.	Oppilaat kaipaavat kuuntelijaa.		
On tärkeää, että yrittää pysyä kiinni ajassa.	Ajan tasalla pysyminen.	Oman osaamisen päivittämisen tärkeys	Ammattitaidon ylläpito
Pidän tärkeänä päivittää omaa tietotaitoani jatkuvasti.	Tietotaidon päivittämisen tärkeys.		

Toimin usein myös yhteistyössä ja tiedonjakajana oppilaiden, opettajien, sekä huoltajien kanssa.	Yhteistyö ja tiedonjako oppilaiden, opettajien ja huoltajien kanssa.	Yhteistyön merkitys	Yhteistyö
Kouluvalmentajana teen yhteistyötä monien eri tahojen kanssa.	Yhteistyö monien tahojen kanssa		
Ajan rajallisuus, ajan löytäminen kaikkien asioiden tekemiseen ja selvittämiseen oli usein haastavaa.	Ajan hallinta on usein haastavaa.	Haasteet	Työn vaativuus
Sitouttaminen ja motivoiminen oli usein haasteellista.	Haasteita kouluun kiinnittämisessä.		
Haasteita tulee eteen siis oppilaiden omien tilanteiden kautta, mutta myös yleisesti se, että päivä voi muuttua täysin erilaiseksi kuin aamulla oli suunnitellut, luo omat haasteensa.	Työn ennalta – arvaamattomuus on haasteena.		

8 Johtopäätökset

Lasten ja nuorten kokemukset kouluvalmentajasta osoittavat, että kouluvalmentajilla on merkittävä rooli oppilaiden hyvinvoinnin ja koulunkäynnin tukemisessa. Kouluvalmentajien työ myös koetaan pääsääntöisesti positiiviseksi ja tärkeäksi osaksi kouluyhteisöä.

Kouluvalmentajien työ on kuitenkin haasteellista. Ajan rajallisuus, oppilaiden moninaiset tarpeet ja paineensietokykyä vaativat tilanteet tekevät ajanhallinnasta haastavaa. Kyselyaineistosta nousee esiin jatkuvan kouluttautumisen ja ammattitaidon kehittämisen tärkeys, jotta kouluvalmentajat pystyvät vastaamaan oppilaiden tarpeisiin. Nämä asiat luovat pohjan kouluvalmentajien merkitykselle kouluyhteisössä ja heidän roolilleen oppilaiden hyvinvoinnin edistäjinä.

8.1 Oppilaiden kokemukset kouluvalmentajasta

Lasten ja nuorten kokemukset kouluvalmentajista osoittavat, että kouluvalmentajilla on merkittävä rooli oppilaiden hyvinvoinnin ja koulunkäynnin tukemisessa. Vastausten perusteella voidaan todeta, että kouluvalmentajien työ koetaan pääsääntöisesti positiiviseksi ja tärkeäksi osaksi kouluyhteisöä. Oppilaat ovat raportoineet tyytyväisyydestään kouluvalmentajan tarjoamaan tukeen, joka auttaa heitä selviytymään paremmin koulu arjessa. Monet aineistoon vastanneet olivat saaneet apua kouluvalmentajalta johonkin tilanteeseen, mikä viittaa siihen, että kouluvalmentajat ovat olleet läsnä ja pystyneet tukemaan nuoria heidän tarpeissaan.

Kouluvalmentajien työ on ollut oppilaille tunnettua ja helposti saatavilla, ja useimmat kokevat valmentajan tapaamisten vaikuttaneen myönteisesti heidän hyvinvointiinsa ja koulunkäyntiinsä. Tulokset paljastavat, että kouluvalmentajien myönteinen asenne korostuu tärkeänä tekijänä oppilaiden kokemuksissa. Vastauksista käy ilmi, että valmentajien henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten lempeys ovat myös vaikuttaneet oppilaiden kokemuksiin kouluvalmentajista. Tästä voi päätellä, että kouluvalmentajan henkilökohtaisilla ominaisuuksilla on vaikutusta oppilaiden kokemuksiin. Osa oppilaista on suhtautunut kouluvalmentajan rooliin neutraalimmin, hekin ovat tunnistaneet kouluvalmentajan merkityksen erityistilanteissa, kuten kriisien aikana. Tämä viittaa siihen, että kouluvalmentajan roolia pidetään koulun arjen eri tilanteissa merkityksellisenä.

8.2 Kouluvalmentajien kokemukset työstään

Kouluvalmentajan työ on erittäin monipuolista ja keskeistä oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Kyselyaineiston perusteella korostuvat erityisesti kouluvalmentajien kyky luoda luottamuksellisia, pitkäaikaisia suhteita oppilaisiin, sekä heidän läsnäolonsa ja aidon kohtaamisen merkitys. Kouluvalmentajan työn merkittävyys ei kuitenkaan rajoitu vain yksittäisiin oppilaisiin, vaan se perustuu myös laajaan yhteistyöhön koulun eri toimijoiden, kuten opettajien, huoltajien ja ulkopuolisten tahojen kanssa. Yhteistyö mahdollistaa myös oppilaan tarpeisiin vastaamisen kokonaisvaltaisella tavalla.

Vaikka työ on palkitsevaa, aineiston mukaan kouluvalmentajat kohtaavat myös merkittäviä haasteita. Ajan rajallisuus, oppilaiden moninaiset tarpeet ja paineensietokykyä vaativat tilanteet tekevät ajanhallinnasta haastavaa. Tämä asettaa vaatimuksia kouluvalmentajan ammattitaidolle, joustavuudelle ja kyvylle priorisoida työtehtäviä. Aineistosta nousee myös esiin jatkuvan kouluttautumisen ja ammattitaidon kehittämisen tärkeys, jotta kouluvalmentajat pystyvät vastaamaan oppilaiden tarpeisiin tehokkaasti ja ajantasaisesti. Aineistosta nousseista asioista voi päätellä, että työ vaatii monipuolista osaamista, joustavuutta ja sitoutumista, mutta samalla se tarjoaa kouluvalmentajalle mahdollisuuden vaikuttaa positiivisesti nuorten elämään.

9 Pohdinta

Ennen opinnäytetyön aloittamista meillä oli ennako-odotuksia siitä, että kouluvalmentajan työllä voisi olla merkittävä vaikutus oppilaiden hyvinvointiin ja heidän kouluun kiinnittymiseensä. Näimme kouluvalmentajan työn tärkeänä osana koulun hyvinvointipalveluja ja ennaltaehkäisevänä tukena nuorille, joilla saattaa olla erilaisia haasteita koulunkäynnin suhteen. Olimme kiinnostuneita tutkimaan, miten kouluvalmentajan työskentelytavat ja kohtaamiset vaikuttavat oppilaisiin ja millaisia kokemuksia nuorilla on valmentajan tarjoamasta tuesta. Lisäksi kouluvalmentajan roolin uutuus herätti kiinnostuksemme, sillä halusimme selvittää, kuinka kouluvalmentajat itse kokevat työnsä ja miten kouluvalmentajan työ on otettu vastaan oppilaiden keskuudessa. Odotimme, että opinnäytetyön kautta saisimme laajempaa ymmärrystä kouluvalmentajien merkityksestä ja kehitysmahdollisuuksista osana koulun toimintaa, erityisesti oppilaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa. Opinnäytetyön toteutus sujui suunnitelman mukaisesti, mutta kyselyjen vastausten saaminen aikataulussa oli haasteellista. Tietoperustan rakentaminen oli kuitenkin vahva ja antoi hyvät lähtökohdat analyysille. Laadullinen tutkimusmenetelmä osoittautui sopivaksi tämän aiheen syvälliseen ymmärtämiseen, vaikka vastaajamäärän kasvattaminen olisi voinut tuoda monipuolisemman näkökulman tuloksiin.

Kouluvalmentajien roolia tarkasteltaessa on selvää, että heillä on keskeinen merkitys oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Heidän vaikutuksensa kouluuyhteisössä ulottuu paljon pidemmälle, kuin yksittäisiin tapaamisiin tai tukikäynteihin. Tulokset osoittavat, että kouluvalmentajan rooli tarjoaa koulun arkeen tukea, joka täyttää oppilaiden yksilölliset ja moninaiset tarpeet tavalla, johon perinteinen koulutyö ei yksin riitä. Kouluvalmentajilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kouluun kiinnittymiseen ja ehkäistä sen avulla nuorten poissaoloja. Oppilaiden vastauksissa ilmenee kouluvalmentajien myönteinen ja lähestyttävä asenne, mikä kertoo siitä, että kouluvalmentajan persoonalla ja lähestymistavalla on vaikutusta oppilaiden kokemuksiin. Tämä herättää pohtimaan sitä, kuinka keskeisiä tietyt henkilökohtaiset ominaisuudet ovat kouluvalmentajan työssä. Kouluvalmentajalta vaaditaan kykyä ymmärtää erilaisia oppilaita, sekä nopeaa mukautumista erilaisiin tilanteisiin ja aina tämä ei riitä. Joskus voi käydä myös niin, etteivät henkilökemiat kohtaa.

Kouluvalmentajien työssä ajankäytön haasteet nousevat pohdinnan aiheeksi, sillä niiden vuoksi yksilöllisen tuen tarjoaminen saattaa jäädä puutteelliseksi. Tämä herättää pohtimaan voisiko valmentajien ajankäyttöä suunnitella uudella tavalla tai mahdollisesti lisätä resursseja. Tällaisten ratkaisujen avulla kouluvalmentajien työn vaikuttavuutta ja mielekkyyttä voitaisiin vahvistaa niin, että sekä oppilaat, että valmentajat hyötyisivät siitä. Kouluvalmentajien määrän lisääminen ja työaikojen joustavoittaminen auttaisi heitä vastaamaan kaikkien oppilaiden tarpeisiin paremmin. Suuremmissa kouluissa useampi kouluvalmentaja voisi mahdollistaa tiiviimmän yhteyden oppilaisiin ja vähentää valmentajien työkuormaa, jolloin he

voisivat keskittyä pitkäjänteisemmin yksittäisten oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseen. Kouluvalmentajilla on lisäksi tarve jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen, sillä nuorten haasteet muuttuvat jatkuvasti, ja valmentajan on pysyttävä ajan tasalla nuorten elämänpiirin ja hyvinvoinnin uusimmista haasteista. Jatkuva kouluttautuminen ja itsereflektio auttavat kouluvalmentajaa kehittämään omia taitojaan ja ymmärtämään paremmin, miten kohdata ja tukea nuoria. Kouluvalmentajan työn monipuolisuus ja vaativuus edellyttävät myös resilienssiä ja stressinsietokykyä, sillä monet työtilanteet vaativat nopeaa reagoitua ja kykyä kohdata oppilaita empaattisesti, vaikka resurssit ja aika ovat rajallisia. Kouluvalmentajien työhyvinvointi ja jaksaminen ovat keskeisiä tekijöitä heidän kyvyssään tukea ja auttaa oppilaita. Työskentely lasten ja nuorten kanssa voi olla myös emotionaalisesti kuormittavaa, sekä uupuminen ajan kanssa on mahdollista. Tämä saa pohtimaan sitä, miten kouluvalmentajien työssä jaksamista voitaisiin tukea entisestään. Työnohjauksella on varmasti positiivista vaikutusta työssä jaksamiseen, sekä tarvittavalla tuella työyhteisössä. Kun kouluvalmentajat voivat hyvin, he pystyvät tarjoamaan laadukkaampaa tukea oppilaille, mikä heijastuu myönteisesti koko kouluyhteisöön.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö vahvistaa, että kouluvalmentajan rooli on tärkeä osa kouluyhteisön hyvinvointia ja oppilaiden tukiverkostoa. Kouluvalmentajan merkitys tulee esille erityisesti henkilökohtaisissa kohtaamisissa, joissa valmentaja voi olla ratkaiseva tukihenkilö nuorelle, jolla ei mahdollisesti ole muuta turvallista aikuiskontaktia koulussa. Kouluvalmentajan rooli rakentuu aidon välittämisen ja kohtaamisen varaan, ja tämä yhteys voi olla ratkaiseva tekijä oppilaan hyvinvoinnin ja koulunkäynnin jatkuvuuden kannalta. Kouluvalmentajatoiminnan jatkokehittäminen ja resurssien turvaaminen tulevaisuudessa ovat tärkeitä tekijöitä, jotta kouluvalmentajat voivat edelleen tukea nuoria monimuotoisesti ja vastata heidän kehittyviin tarpeisiinsa kouluyhteisössä.

Tietoperusta vaikutti keskeisesti kyselyiden kysymysten muodostumiseen tässä opinnäytetyössä. Tietoperustan pohjalta hahmoteltiin työssä käsitellyt tärkeimmät teemat, kuten lasten ja nuorten hyvinvointi, kouluvalmentajan rooli kouluyhteisössä sekä koulunkäynnin tukeminen ja poissaolojen ehkäisy. Tietoperusta loi siten raamit ja suuntaa antavan näkökulman siihen, mihin opinnäytetyössä haluttiin keskittyä ja millaisia kysymyksiä opinnäytetyössä kannatti esittää, jotta saataisiin mahdollisimman syvällistä tietoa kouluvalmentajan työstä ja vaikutuksista. Tietoperustan avulla pystyttiin tunnistamaan tärkeitä näkökulmia, kuten kouluvalmentajan merkitys oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa ja turvallisuuden tunteen luomisessa. Tietoperustan antama ymmärrys kouluvalmentajien toiminnasta monialaisessa yhteistyössä auttoi kysymysten suunnittelussa niin, että niiden avulla pystyttiin tarkastelemaan myös kouluvalmentajan roolia osana laajempaa kouluverkostoa. Näin kysymykset eivät kohdistuneet vain yksittäisiin kokemuksiin, vaan niiden avulla pyrittiin ymmärtämään kouluvalmentajan toiminnan merkitystä laajemmin oppilaiden hyvinvoinnin edistämässä.

Teoreettinen tietoperusta muodosti opinnäytetyön pohjan ja empiirisessä osassa tämä teoreettinen viitekehys puolestaan tarkentui käytännön havaintojen kautta. Teoreettisen tietoperustan ja empirian suhde tässä opinnäytetyössä ilmenee siinä, miten lasten ja nuorten hyvinvointia tarkastellaan lainsäädännön, koulun käytäntöjen ja ammattilaisten toiminnan näkökulmasta. Teoria luo vankan pohjan, jolle käytännöt rakentuvat. Lainsäädäntö, kuten lastensuojelulaki ja opiskeluhuoltolaki, määrittelevät lasten oikeudet ja hyvinvoinnin tukemisen periaatteet. Empiria puolestaan havainnollistaa, kuinka nämä teoriassa asetetut suuntaviivat ja säädökset konkretisoituvat koulun arjessa. Teoreettinen tausta auttoi tulkitsemaan empiirisiä havaintoja ja empiirinen aineisto taas antoi käytännön näkökulman siihen, miten tietoperustan mukaiset käsitteet ja teoriat näkyvät kouluvalmentajien ja oppilaiden arjessa. Empiirinen aineisto tarjosi konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kouluvalmentajan työ tukee oppilaiden arkea ja hyvinvointia, ja toi esiin asioita, jotka eivät välttämättä teorian tasolla tule esille. Näin empiria voi tuoda uutta ymmärrystä teoriaan ja osoittaa käytännön haasteita ja mahdollisuuksia, joita tietoperusta yksinään ei kykene paljastamaan.

Empiirisen aineiston kautta saatu ymmärrys antoi myös perustan käytännön suosituksille ja kehittämisehdotuksille. Koulu voi hyödyntää työn tuloksia ja teorian ja empirian välistä yhteyttä kouluvalmentajien työn kehittämisessä ja uusien toimintamallien suunnittelussa, mikä auttaa tukemaan oppilaiden hyvinvointia tehokkaammin ja ennaltaehkäisemään koulupudokkuutta. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan siis hyödyntää koulussa monella tapaa. Koulu voi käyttää tuloksia kouluvalmentajien työn kehittämisen tukena esimerkiksi lisäkoulutuksia harkitessaan. Tulosten pohjalta koulu voi myös arvioida, miten kouluvalmentajien työaikaa ja resursseja tulisi kohdentaa tehokkaasti, jotta he voisivat keskittyä parhaiten hyvinvointia tukeviin tehtäviinsä ja kohtaamisiin oppilaiden kanssa. Tämä opinnäytetyö antaa koululle tietoa myös siitä, millaisissa tilanteissa ja millä tavoin kouluvalmentajat ovat erityisen hyödyllisiä, mikä voi auttaa resurssien jakamisessa ja kouluvalmentajien työnkuvan ymmärtämisessä.

Jatkotutkimusta voisi tehdä tutkimalla, kuinka kouluvalmentajan tuki vaikuttaa oppilaiden pitkän aikavälin kehitykseen, kuten heidän sosiaalisiin taitoihinsa, kouluviihtyvyyteen ja oppimistuloksiin. Myös kouluvalmentajien työkuvan ja työhyvinvoinnin tarkempi tarkastelu olisi hyödyllistä, sillä työn kuormittavuus ja monipuoliset vaatimukset voivat vaikuttaa heidän jakamiseensa ja työn laatuun. Lisäksi voisi olla kiinnostavaa tutkia eri koulujen kouluvalmentajien työkäytäntöjä ja niiden vaikutuksia oppilaisiin. Tämä vertailu voisi antaa arvokasta tietoa parhaiten toimivista käytännöistä ja toimintamalleista, joita voitaisiin soveltaa laajemmin kouluissa.

Työelämäkumppanin palautteen mukaan koulu voi hyödyntää tuloksia kouluvalmentajan työn jakamiseen ja resurssointiin. He pitivät merkittävänä tietona etenkin sitä, että kouluvalmentajan persoonalla on väliä. Palautteessa todettiin kuitenkin myös, että opinnäytetyöstä olisi

enemmän hyötyä niille kouluille, jotka vielä miettivät kouluvalmentajan palkkaamista, sillä tässä kyseisessä koulussa kouluvalmentajan rooli ja työnkuva on jo hyvin vakiintunutta.

Lähteet

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino

Helenius, J. & Kivimäki, H. 2023. Lasten ja nuorten hyvinvointi - kouluterveyskysely 2023. THL. Viitattu 22.7.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147270/Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointi%20Kouluterveyskysely%202023%20Tilastoraportti%2048_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Autio, E. & Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia - Opiskeluhoitoryhmä perusopetuksessa. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 30.6.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Junttila, N. 2015. Kavereita nolla - Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanomana

Kouluvalmentajatyön käsikirja. 2023. Sitouttava kouluysteistyö (SKY) hanke. Viitattu 7.10.2024. <https://heyzine.com/flip-book/e9e95f9b6a.html#page/3>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2022. Ihmisen psykologinen kehitys. 9. painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Opetushallitus. 2024a. Hyvinvointi. Viitattu 22.7.2024. <https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/hyvinvointi>

Opetushallitus. 2024b. Perusopetus. Viitattu 22.7.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus>

Opetushallitus 2024c. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 5.8.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>

Opetushallitus. 2024d. Kouluakäymättömyys Suomessa. Viitattu 30.10.2024. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kouluakaymattomyys-suomessa>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Sitouttava kouluysteistyö. Viitattu 5.8.2024. <https://okm.fi/sitouttava-kouluysteistyö>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Viitattu 5.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 5.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980628>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus

Sandberg, E. 2022. Pedagoginen tuki perusopetuksessa ja toisella asteella. Jyväskylä: PS-kustannus

Suomen perustuslaki 731/1999. Viitattu 1.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Opiskeluhoito. Viitattu 2.7.2024. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito>

Tietosuojalaki 1050/2018. Viitattu 5.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. Viitattu 28.7.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tuusula. 2024a. Hyvinvoiva Kellokosken koulu. Viitattu 30.6.2024. https://www.tuusula.fi/koulu/index.tpl?sivu_id=8414

Tuusula 2024b. Kehittäminen ja hanketyö. Viitattu 16.10.2024. https://www.tuusula.fi/sivu.tpl?sivu_id=9315

Virtanen, T. & Pelkonen, J. 2023. Poissa porukasta - vahvista kouluun kiinnittymistä ja puutu poissaoloihin. Jyväskylä: PS-kustannus

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa - avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma

Kuvat

Kuva 1: Oppilaiden strukturoidun sähköisen kyselyn vastaukset 1.....21

Kuva 2: Oppilaiden strukturoidun sähköisen kyselyn vastaukset 2.....22

Taulukot

Taulukko 1: Oppilaiden puolistrukturoidun laadullisen kyselyn vastaukset 18

Taulukko 2: Kouluvalmentajien puolistrukturoidun laadullisen kyselyn vastaukset.....24

Liitteet

Liite 1: Wilma-viesti vanhemmille	35
Liite 2: Oppilaiden strukturoitu sähköinen kysely	36
Liite 3: Oppilaiden puolistrukturoitu laadullinen kysely.....	37
Liite 4: Kouluvalmentajien puolistrukturoitu laadullinen kysely	38

Liite 1: Wilma-viesti vanhemmille

Hei!

Teemme selvitystä kouluvalmentajan vaikutuksista nuorten koulunkäyntiin ja hyvinvointiin Kellokosken koulussa. Olemme sosionomi opiskelijoita Laurean ammattikorkeakoulussa ja teemme aiheesta opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aineistoa kerätään koululla syyskuun ajan.

Kouluun tulee käytäville ja kouluvalmentajan tilaan juliste, josta löytyy QR-koodi, joka johdattaa kyselyyn aiheesta. Kysely on suunnattu yläkoulun nuorille. Kyselyssä kysytään mm. onko nuori tavannut kouluvalmentajan ja millaisia kokemuksia hänellä on kouluvalmentajasta, sekä onko kouluvalmentaja vaikuttanut positiivisesti nuoren koulunkäyntiin ja hyvinvointiin. Kyselyssä on vastausvaihtoehdot valmiina ja lopussa voi vielä kertoa asiasta omin sanoin, jos haluaa. Juttelethan oman nuoresi kanssa kotona siitä, onko nuorella lupa vastata tähän kyselyyn! Me emme kerää kyselyssä minkäänlaisia henkilötietoja, vaan kaikki vastaukset pysyvät anonyymeinä. Lopullisessa opinnäytetyössä ei myöskään mainita koulua nimeltä, joten vastauksia ei mitenkään voi yhdistää omaan nuoreen.

Onko nuoresi käynyt kouluvalmentajan luona tai osallistunut kouluvalmentajan järjestämiin hetkiin? Olisiko hän halukas lyhyeen haastatteluun? Keräämme aineistoa, myös haastattelu muodossa ja etsimme tähän innokkaita nuoria. Haastattelut tehdään myös anonyymisti, eli emme kerää henkilötietoja. Ainoa jälki, joka haastatteluista jää on ääninauhoite, joka tuhoetaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Haastattelut kestävät noin 20 minuuttia ja ne toteutetaan koulupäivien aikana. Tarkemmasta aikataulusta tiedotetaan, kun tiedämme montako haastateltavaa on tulossa. Mikäli nuoresi on halukas osallistumaan haastatteluun, voisitteko ilmoittaa siitä ystävällisesti kouluvalmentajalle Wilma-viestillä. Liittäkää viestiin mukaan myös lause:

- Minä (oma nimi) anna lapselleni (nuoren nimi) luvan osallistua opinnäytetyötä varten tehtävään haastatteluun. Päivämäärä.

Ilman tätä lausetta emme voi haastatella nuorta, sillä alaikäinen tarvitsee aina vanhemman suostumuksen osallistuakseen haastatteluun. Mikäli teillä on kysyttävää haastattelusta tai kyselystä, niin laittatethan siitä sähköpostia osoitteeseen jenni.kayhko@student.laurea.fi.

Ystävällisin Terveisin

Heidi Lönnqvist, Heidi Oksanen & Jenni Käyhkö

Liite 2: Oppilaiden strukturoitu sähköinen kysely

Tiedätkö, mitä kouluvalmentaja tekee koulussa?

Kyllä

En

Oletko käynyt kouluvalmentajan luona yksilö- tai ryhmätapaamisissa?

Kyllä

En

Oletko osallistunut kouluvalmentajan järjestämään toimintaan koululla?

Kyllä

En

Oletko saanut apua johonkin tilanteeseen kouluvalmentajalta?

Kyllä

En

Ovatko kouluvalmentajan tapaamiset vaikuttaneet positiivisesti koulunkäyntiisi?

Kyllä

Jonkin verran

Ei

Onko kouluvalmentaja vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiisi?

Kyllä

Jonkin verran

Ei

Millaisia kokemuksia sinulla on ollut kouluvalmentajasta?

Positiivisia

Negatiivisia

En ole ollut tekemisissä kouluvalmentajan kanssa

Oletko ollut tyytyväinen kouluvalmentajan työskentelyyn?

Erittäin tyytyväinen

Melko tyytyväinen

En ole tyytyväinen

Kuinka tärkeänä pidät kouluvalmentajan roolia koulussa?

Erittäin tärkeänä

Melko tärkeänä

En kovin tärkeänä

Kerro omin sanoin kokemuksistasi kouluvalmentajasta (Vastaa omin sanoin)

Liite 3: Oppilaiden puolistrukturoitu laadullinen kysely

Oppilaiden haastattelukysymykset:

1. Miten kouluvalmentaja on vaikuttanut koulunkäyntiisi?
2. Miten kouluvalmentaja on vaikuttanut hyvinvointiisi?
3. Millaisia kokemuksia sinulla on kouluvalmentajasta?
4. Miten tyytyväinen olet ollut kouluvalmentajan tekemään työhön?

Liite 4: Kouluvalmentajien puolistrukturoitu laadullinen kysely

Kouluvalmentajien sähköiset kysymykset

1. Mitkä ovat olleet suurimmat onnistumisesi kouluvalmentajana?
2. Miten kuvailisit työnkuvaasi?
3. Mitä haasteita työssäsi kouluvalmentajana kohtaat?
4. Millaista yhteistyötä teet muiden tahojen kanssa?
5. Mitä pidät työssäsi tärkeänä?
6. Miten pidät yllä ammattitaitoasi kouluvalmentajana?
7. Miten vaikutat lasten ja nuorten hyvinvointiin?